

KRUIP

NIEUW

Nummer 3.

15 April '58

Orgaan der Sociologen-groep v/d Nederlandse Jeugdbond voor Nat. studie.

Redacteur: Wim Margadant, Rijnegomlaan 12, Aerdenhout.

Administr.: Jannie Bouwman, Statensingel 48a, Rotterdam.

Een v o o r w o o r d lijkt me voor dit magere Kruiptnieuwsnummertje niet nodig. Dat hij mager is, komt niet door gebrek aan copy, maar eerder, om het, figuurlijk dan, niet teveel in de papieren te laten lopen. Wat de copy betreft, ik ken mensen, die in staat zouden zijn een heel Kruiptnieuws-nummer van normale dekkingsgraad geheel vol te krijgen. Gelukkig hoeft dat niet.

Wim.

BESTUURSMEDDELINGEN.

Het geslaagde weekend in Noordwijkerhout is voor ons aanleiding, om op de ingeslagen weg voort te gaan, en ook verdere plannen dichterbij hun verwezenlijking te brengen, om zo te bereiken, dat we ons zelf beter in de interessante stof kunnen inwerken, en onze kennis ook aan anderen door te kunnen geven.

De beste manier, om onze ervaringen uit te wisselen, is voor ons nog steeds het weekend, waar de avond benut wordt, om het een en ander te bespreken, en waar we de volgende dag een fijne excursie houden.

We hebben dan ook niet gearzeld, om nu alvast een datum vast te stellen voor ons volgende weekend, n.l. 14 en 15 Mei. Dit valt een paar weken voor Pinksteren, zodat we tijdens de Pinkstervacantie in staat zijn, van de in het weekend opgedane ervaring te profiteren.

En als plaats hebben we deze keer NIEUWKOOP uitgekozen, een voor N.J.N.ers nagenoeg onbekend oord in het midden van het Utrechts-Hollandse veengebied! Dat heeft dus alle bekoring van het onbekende!

We zullen dit keer overnachten in een woonschuit, waar plaats is voor ongeveer 40 mensen. Het wordt dus bovendien een bijzonder sociologen vaarkamp-weekend. Mocht de toeloop te groot worden, dan hoopt het bestuur niet, een schifting toe te passen, maar te kunnen rekenen op een aantal tentjes. Nadere mededelingen volgen in het hopelijk tijdig verschijnende speciale Kruiptnieuws-nummer.

Verder hebben wij onze aandacht gewijd aan de reeds-lang-beloofde, door-velen-reeds-betaalde uitgaven van de sociologen-groep. Het resultaat daarvan is, dat we hopen, den naar de eisen der tijds aangepaste herdruk van de artikeltjes van Victor over Bossociologie uit te kunnen geven, en wel voor de zomervacantie. Van de duinsociologie weten we op het ogenblik nog te weinig, dit moet dus wachten tot na de vakantie. En verder zijn er plannen, om als uitgave van de sociol. groep een inleiding in de sociologie te laten verschijnen, daar het uitgeven van een helder en duidelijk overzicht in de beginselen der sociologie, verstaanbaar voor niet-ingewijden, wel op onze weg ligt.

VERSLAG van het weekend in NOORDWIJKERHOUT.

Het was een stralende voorjaarsdag, dat er uit verschillen-
de richtingen van ons land N.J.N.ers naar Noordwijkerhout togen, om ge-
zamenlijk wat meer kennis van de duinsociologie op te doen.

Degenen, die er al vroeg konden zijn, benutten hun tijd, door
de omgeving van de J.H. te verkennen. De J.H. ligt op het kalkarme, oude
duinlandschap, dat nauwelijks golfte, en dat doorsneden is door lange, vrij
smalle veenstroken, die door het frisser-groene weiland al op een afstand
te herkennen zijn. De kalkarmoede is duidelijk aan de begroeiing te her-
kennen: op de lage zandruggen, waar een leger hijskranen, excavateurs en
baggermolens de ingredienten voor de kalkzandsteen opslokt, zagen we nog
een prachtig voorbeeld van de Heide-associatie (*Calluneto-Genistetum*),
met behalve de dominerende Struikhei ook nog de typische karaktersoort
Liggend Walstro (*Galium saxatile*). Hier groeiden ook de Eikvaren en de
Valse Salie, beiden karaktersoorten van het Eiken-Berkenbos, wat er dus
op wijst, dat ongestoorde ontwikkeling die bosassociatie zou geven, wat
hier ook volkomen logisch is. Aanwijzing daarvoor waren verder de Popu-
lieren, die hier groeiden. Overigens zagen we de volgende dag, dat de
Eikvaren zich ook in het kalkrijke duin volkomen thuis voelt, ook buit-
ten bos, al is het dan in de schaduw van een Noordhelling.

's Avonds, nadat de van ver gekomen fietsers de voedselrijk-
dom van hun voorraad hadden verminderd, werd het artikeltje in het vorge-
ge Kruiptnieuwsnummer besproken, en gedeeltelijk becritiseerd. Zo waren
de "geleerden" het er niet eens over, of de Biestarwegras-associatie ver-
dwijnt door vermindering van zandtoevoer of door vermindering van zoutge-
halte. Natuurlijk best mogelijk, dat beide factoren samengaan. Verder
is het waarschijnlijk, dat ook in het kalkrijke duin op de duur een Eik-
en-Berkenbos ontstaat (waarvan vooral in het Vogelenzangse duin prach-
tige voorbeelden zijn te zien), en wel regelrecht uit een Duindoorn-
Kruipwilg-begroeiing, waar kalkminnende soorten als Driedistel strijk
en zet te vinden zijn. Naar aanleiding van dit feit ontstond zich een
discussie over de climax in ons land, nl. of het gerechtvaardigd is,
aan te nemen, dat het Eiken-Berkenbos geen climax (d.i. het eindstadium
in de vegetatie, daar waar het evenwicht is bereikt) is, als we hier xx
zien, dat het ontstaat op voedelsijke, grond, die dus kennelijk door het
klimaat wordt uitgelooft.

De volgende dag bracht ons een betrokken hemel, maar daar-
door was de koude wind van de vorige dag verdwenen, zodat we over het
weer niet te klagen hadden. De excursie moest noodgedwongen eerst door
het kalkarme terrein, met Struikhei, de Heide-varieteit van het Klauw-
tjesmos, enz.; en het duurde niet lang, of de hele excursie was bezig
op rasechte sociologen-manier het nieuws achterna te kruipen. Op een ge-
geven moment concentreerde de nieuwsgierigheid zich op een walletje, zo-
dat daar een opname uit voortkwam. Die vertoende heel leuke dingen.
In de eerste plaats: de in de literatuur genoemde associatie's van Thijm
en Schapegras enerzijds, en van Schapegras en (Zee)Echt Walstro ander-
zijds zijn ten nauwste aan elkaar verwant, voor zover zij niet één ge-
zelschap vormen. Ten tweede: het kalkminnende Bromion-verbond is ten
nauwste verwant aan het kalkvliedende Buntgrasverbond. De verrassende
vondst van de Knolboterbloem bewees dit. Nu willen we niet op 1 geval
afgaan, maar het gebeurt heel vaak, dat we in het duin karaktersoorten
van het Bromion vinden in een vegetatie, die verder lijkt op een Coryne-
phorion-associatie. Of komt dit, doordat we gewoon zijn, soorten, die
eigenlijk begeleiders zijn, te beschouwen als Corynephorion-soorten? Hoe
dit ook zij, er wordt al gemompeld over een nieuw in te stellen orde, en
in elk geval klasse, die Corynephorion en Bromion omvat. Voor karakter-
soorten daarvan zouden dan voorlopig in aanmerking komen: Schapegras,
Muizenoor, Thijm (*Th. Serpyllum*, dus noch de ondersoort *angustifolium*, noch
de ondersoort *Chamaedrys*, maar de soort, die beiden omvat), en Echt

Walstro, voor zover wij daarover met onze geringe kennis kunnen oordelen. Maar in deze richting wijzen de opnamen van het Bromion bij Aken van Schwickerath, waarin deze soorten op een kleine uitzondering na steeds voorkomen. Bij Thijm hebben we dan nog het listige voordeel, dat de ene/soort voorkeur heeft voor kalkarme grond (Corynephorion?) en de andere andersoort voor kalkrijke grond (Bromion?). Maar de soort en z'n geheel zou dan typisch zijn voor de nieuwe orde, resp. klasse.

Genoeg hierover. Toen we hier uitgekeken waren, legden we voor de variatie een stuk lopend af, om tegelijk het eigenlijke kalkrijke duin te bereiken, waar we echter op het eerste het beste duindoorn-vrije plekje weer kruip-oefeningen hielden. Hier gold het een Duin-Klauwtjesmos-dek, waar we op 1 M² niet minder dan 26 soorten zagen, en misschien nog een enkele, die niet voldoende te herkennen was. Voor het meerendeel waren dit de leuke miniatuur-duinplantjes, waardoor het duin in het voorjaar zo geweldig leuk is, vooral, als ze, iets later allemaal blæien: de kleine blauwe bloempjes van het Ruwe Vergeet-mijnietje, de witte acht-slippige sterretjes van de Voorjaarsvroegeling, de typische rood-gesteelde Kandelaartjes, de gave bloempjes van de Zandmuur, en nog veel meer. Die Kandelaartjes, en verder het Zanddoddegras en het Duinsterretje, waarvan er nog enkele sprietjes stonden, wezen op verwantschap met de Duinsterretjes-associatie, dus dat we te doen hadden hetzij met een Duin-klauwtjesmos-facies van de Duinsterretjes-associatie, hetzij met een overgang naar een volgende associatie, waarbij het konijn zorgt voor het ontbreken van een goed-ontwikkelde kruidlaag. De in de buurt overheersende Duindoorn-vegetatie maakte het waarschijnlijk, dat ook de plek van onze opname geschikt zou zijn voor Duindoorn-begroeiing. Hier in de buurt vonden wij op droge, zonnige hellingen een zeldzaam mos, dat zelfs niet in de N.J.N.mossentabel staat nl. Rhytidium rugosum, of, volgens de lijst van Dr van der Wijk Bergmos Graag had ik een mooiere naam voor dit buitengewoon prachtige mos? Het lijkt erg veel op Pluimstaartmos, maar is er direct van te herkennen door de klauwvormig-gekromde bladeren, zoals Wolfsklauwmos, en Klauwtjesmos. In ons land is het buiten de duinen nog niet gevonden, maar het lijkt me helemaal niet ondenkbaar, dat het ook in Zuid-Limburg te vinden is, want Schwickerath noemt het ook voor de (ruime) omgeving van Aken. Van de zomer dus maar uitkijken! Sociologische betekenis: in elk geval locale Bromion-karaktersoort. Met dien verstande, dat de "trouw" geen 100 % is: we vonden het ook op een Duindoorn-Kruipwilg-Pyrola-Eikvaren-begroeiende Noord-helling.

Ja, die Noord-hellingen! In hun meest typische vorm dragen ze een weelderig-dichte moslaag, met vooral opvallend Pluimstaartmos en Fraai Slaapmos, verder veel Rondbladig Wintergroen, Eikvaren, en een enkele keer Salomonszegel en Breedbl. Wespenorchis, en tenslotte een struiklaag van Duindoorn, Liguster, en/of Kruipwilg. Soms, zoals bij de opname, die we onder het eten maakten, ontbreekt de moslaag, en is er grotendeels een begroeiing van 1-jarige plantjes, als Kleine Veldkers, waarvan de mensen met geleende houterhammen zonder belegsel niet zonder veldceening van geprofiteerd hebben, Fijne Kervel en dergelijke dingen. Over de sociologische waardering van deze verenigde Duindoorn-Kruipwilg-Liguster-begroeiingen hebben we ons in het vorige no. al uitgelaten.

Tenslotte kwamen we in één van de typische Duinberkenbosjes terecht, waarvan natuurlijk een opname gepleegd werd. Een prachtige manshoge struiklaag was hier, meest Duindoorn, maar ook Kruipwilg en veel Liguster, en verder Gelderse Roos en Eglantier in een enkel exempl. Een duidelijke kruidlaag had zich er (nog?) niet ontwikkeld, de kruidachtige planten groeiden er meer in de bodemlaag. Eigenaardig waren de restanten van veel vochtiger tijden: Valeriaan en Watermunt. Verder zagen we er een aantal planten van vochtige bossen: Zengroen, Bosaardbei

Rivin's viooltje, en tot onze verrassing het prachtige Thuja-mos. We zouden dus kunnen concluderen, dat het thans floristische verwantschap vertoonde met het Eiken-Haagbeuken-bos. Hoe het geweest is, toen het 's winters regelmatig onder water stond, blijft nog een vraag. Meer naar binnen, dus misschien iets lager, verdween de dichte struiklaag, en begon het bos, wat "habitus" betreft, op een Elzenbos te lijken. Misschien, dat er, behalve uiterlijke overeenstemming (veel stammen, geen struiken, kruiden slecht ontwikkeld, en dikke zwarte humus-laag) ook floristische overeenstemming is, maar wat karaktersoorten betreft, is die dan toch niet groot. Niet alleen ontbreekt de Els, wat op zichzelf weinig zegt, want die ontbreekt ook in de uiterwaarden, maar ook andere karaktersoorten van Alnetum en Alnion groeien er niet, zo b.v. de in de binnenduinrand-bossen algemene Hop zagen we niet. Definitieve conclusies moeten dus wachten, tot we er veel en veel meer van weten.

Na deze opname konden we aan de lijve ondervinden, dat het kruipen vrij veel tijd kost. Hoe graag we ook nog aan zee hadden willen komen, dit bleek in verband met de tijd onmogelijk.

Al met al: we hebben een buitengewoon prettig weekend gehad, waarbij we allen veel hebben gezien, en veel hebben geleerd over de ingewikkelde duin-vegetatie. En daarmee kunnen we gerust zeggen, het beoogde doel bereikt te hebben!

Wim.

WERKPLANNEN.

De sociologen-groep heeft nu verschillende weekends georganiseerd. We hopen, dat de leden daardoor enthousiasme hebben gekregen, om thuis in hun buurt ook opnamen te gaan maken, of anders tijdens kampen en excursies, wanneer ze op mooie terreinen komen.

Het zou leuk zijn, als we dan verschillende opnamen van een paar associaties uit verschillende delen van het land met elkaar vergelijken kunnen. Kruipnieuws zal z'n kolommen daar gaarne voor openstellen! We hebben echter gemeend, een basis te moeten leggen, waar ieder voor zic hzelf aan kan voortbouwen. Na de vakantie (eerder is ook welkom!) kunnen de opnamen dan naar 1 adres opgestuurd worden, en daar verder verwerkt worden.

Deze basis dachten we ons zo: we geven hier een paar algemene, makkelijk herkenbare associaties, met karaktersoorten, en andere eigenaardigheden; eventueel volgt dan in een volgend Kruipnieuws-nummer een inleidend artikel over een of meer van die gezelschappen; en we spreken af, van die gezelschappen een aantal opnamen te maken!

Daar gaat de opsomming dan: 1 Elzenbos (Alnetum glutinosae) met de karaktersoorten: Els, Zwarte Aalbes, Groot Springzaad en Uitgerekte Zegge; belangrijke verbondskar. soorten: Wolfspoot en Hop, ook Bätterzoet, en belangrijke begeleiders: Moerasspiraea, Valeriaan en Gele Lis. 2 Struikhei-gezelschap (Calluneto-Genistetum): Kar. s.: Struikhei, Kruipbrem, Stekelbrem, Liggend Walstro, Grote Wolfsklauw, en Rendiermos. (deze is in 't duin niet typisch voor Struikhei!), en misschien nog een paar soorten. 3 Duinsterretjes-associatie. (Tortuleto-Phleetum): k. s.: Duinsterretje, Zanddoddegras, Kandelaartje, Muurpeper; verder een serie typische begeleiders, w.o. Zandmuur (die misschien wel karaktersoort is, ^{voor} vanderhem nog niet buiten de associatie!), Ruw Vergeet-mij-nietje, rjaarsvroegeling, Reigersbek (duinvormen misschien karaktersoort!) Kleine Veldkers e.a. (Let vooral op verbondskar. soorten: het is nog niet zeker, maar toch wel zeer waarschijnlijk, dat het tot het Bramion hoort). 4 Frans Raaigras-gezelschap (Arrhenateretum) k. s.: Frans Raaigras, Bereklaaw, Morcenster, Goudhaver, belangrijke begeleiders: Ganzebloem, Kropaar, Trilgras, en andere grassen. Opname-formulieren bij secr. of redacteur. Opsturen naar secr. Succes! Het Bestuur.

Catalogus van de BIBLIOTHEEK van de Sociologen-groep der N.J.N., 1938.

- 1 ADRIANI. Sur la transpiration de quelques halphytes cultivées dans des milieux différentes en comparaison avec celles de qu. nonhaloph.
 - 2 - - - - . Synökologische Beiträge zur Frage der Bedeutung van Fagus sylvatica in einige n niederländischen Waldassoziationen.
 - 3 DIEMONT. De betekenis v.d. plantensociologie voor de bosbouw.
 - 4 van DIEREN. Duinvorming als functie van homogene plantenmassa's.
 - 5 - - - - - Merkw. bevetsiging van het volksverhaal over de herkomst van Vaccinium macrocarpon in Nederland.
 - 6 - - - - - & SCHEYGROND. 40 jaren natuurstudie.
 - 7 - - - - - Bibliographica phytosociologica neerlandica.
 - 4 FEEKES. De natuurlijke vegetatie van de Wieringermeer.
 - 8 - - - - De pioniersvegetatie v.d. 1e grote Zuiderzeedrooglegging.
 - 9 FRANKENA & DE VRIES. De betekenis van de plantk. samenstell. v.h. grasl.
 - 10 MEYER DREES. De bosvegetatie van de Achterhoek en enk. aangr. gebied.
 - 11 SCHEYGROND. Het plantendek van de Krimpenerwaard IV.
 - 12 - - - - - & DE VRIES. Het onbemeste hooiland in de Krimpenerwaard.
 - 13 - - - - - De biogeografie in Schuilings Handboek der Aardr.kunde.
 - 14 SCHWICKERATH. Die Vegeration des Landkreises Aachens.
 - 15 SLOFF. Planten langs de Schelde.
 - 16 - - - . De buitendijkse flora van Schouwen en Duiveland.
 - 17 TÜXEN & DIEMONT. Klimaxgruppe und Klimaxschwarm.
 - 18-21. VERSLAGEN van resp. 1e, 2e, 3e en 4e Nederlandse "Sociologendag".
 - 22 VERSLAG van excursie o.l.v. Prof. Nordhagen, naar Oisterwijk.
 - 23 DE VRIES. Grondslag v.e. Nederl. plantensociografische naamgeving.
 - 24 - - - - - & SCHEYGROND. Het plantaardrijkskundig onderzoek van de Krimpenerwaard.
 - 25 - - - - - De plantensociografische rangordemethode.
 - 26 - - - - - & ZIJLSTRA. Plantkundig graslandonderzoek op Zuiderzeebodem.
 - 27 - - - - - Verschil in plantk. samenst. tussen goed hooi- en weiland.
 - 28 - - - - - Plantengezelschappen als kenteken v.h. NaCl-geh. v.d. bodem.
 - 29 - - - - - Nadelige invloed van droogte op grasland.
 - 8 - - - - - Groningse en Friese kwelders en N.Hollandse schorren.
 - 30 - - - - - Wat voor nut heeft bekendheid met de plantkundige samenstelling van het grasland?
 - 31 ZIJLSTRA & DE VRIES. Is bijzaaien van goede grassen, naast ontwatering en bemesting, bevorderlijk ter verbetering van het grasland?
 - 32 - - - - - De invloed v.d. behandelingswijze van grasland op de plantkundige samenstelling der grasmat.
- Voorwaarden van uitlening: vergoeding van verzendkosten; binnen 1 maand terugsturen. Adres: Rijnegomlaan 12, Aerdenhout.
- Verder hebben de eigenaren van de volgende belangrijke sociologische boeken zich bereid verklaard, deze op dezelfde voorwaarden aan leden van de sociologen-groep uit te lenen. Het zijn Victor Westhoff, Laan van Soestbergen 27bis, Utrecht, en Joh. Schendelaar, Parallelweg 6, Den Helder. Hiervoor onze hartelijke dank!
- BRAUN-BLANQUET - DE LEEUW, Vegetationsskizze von Ameland, J.S. & V.W.
 - - - - - , PAVILLARD? vert. DE LEEUW, Vocabulair der plantensociol. JS.
 Van DIEREN, Organogene Dünenbildung. V.W.
 - - - - - Het micro-klimaat van duinhellingen. V.W.
 Walo KOCH, Die Vegetation der Linthebene. V.W.
 De LEEUW, De duinvegetatie van Voorne. J.S.
 WEEVERS. De flora van Epen (Z.L.) van sociologies-ecologies standp. V.W.

Wij hopen deze lijst spoedig uit te kunnen breiden! Voor opgaven van belangrijke boeken en geschriften, en vooral voor schenking daarvan houden wij ons ten zeerste aanbevolen!

Van de Penningmeesteresse: Vergeten jullie m'n gironummer, en de hoogte van de contributie niet? Ze zijn resp. no. 123631 en 50 cent!